

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ชาวไทยใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในรัฐไทใหญ่ ประเทศสหภาพเมียนมาร์ ตั้งแต่สมัยราชวงศ์มังรายมาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ชาวไทใหญ่มีความสัมพันธ์กับชาวล้านนา ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและและสังคม ทั้งระดับชนชั้นปกครองและราษฎร พระเมกุฎิกษัตริย์องค์สุดท้ายของอาณาจักรล้านนาเคยเป็นเจ้าฟ้าเมืองนายซึ่งเป็นรัฐไทใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับล้านนามาก่อนที่จะถูกอัญเชิญให้มาปกครองล้านนา ในสมัยเจ้าเจ็ดตนได้มีการชักชวนและกวาดต้อนชาวไทยใหญ่จากเมืองเล็กเมืองน้อยบริเวณชายแดนล้านนาให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองต่างๆ จนทำให้มีชุมชนหมู่บ้านไทใหญ่อยู่ตามเมืองต่างๆของล้านนาเป็นจำนวนมาก เมืองต่างๆทางเหนือของล้านนาหลายเมืองมีประชากรเป็นชาวไทยใหญ่มากเช่น เมืองในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย และที่จังหวัดเชียงใหม่ มีชาวไทยใหญ่มากในอำเภอฝาง อำเภอแม่อาว อำเภอเวียงแหง และอำเภอเชียงดาว เป็นต้น ทางด้านเศรษฐกิจมีการติดต่อค้าขายระหว่างล้านนากับเมืองต่างๆในรัฐไทใหญ่มากโดยตลอด พ่อค้าไทใหญ่มีชื่อเสียงในด้านการเดินทางค้าขายทางไกล ทำหน้าที่เป็นผู้นำสินค้าจากรัฐไทใหญ่มาสู่ล้านนาและนำสินค้าของล้านนาไปขายที่เมืองไทใหญ่ บทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจของชาวไทยใหญ่ในสมัยนั้นคือ การกระจายสินค้าจากเมืองสู่เมืองของล้านนาเพราะชาวไทยใหญ่มีความชำนาญในการค้าแบบคาราวานที่เดินทางค้าขายในระยะทางไกล เมื่อธุรกิจป่าไม้ขยายตัวชาวไทยใหญ่มีบทบาทอย่างสูงในการเป็นผู้รับเข้าช่วงทำป่าไม้ให้กับบริษัทอังกฤษและเป็นแรงงานในบริษัทป่าไม้อังกฤษ

ในทางวัฒนธรรมเมืองต่างๆของล้านนาที่มีชุมชนไทใหญ่ เช่น จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดลำปาง มีวัดไทใหญ่ที่สวยงาม แสดงอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างทั้งสองชนชาติห่างเหินไปเมื่ออังกฤษยึดครองพม่าและสยามจัดระบบการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ ปรับเปลี่ยนสถานภาพของหัวเมืองประเทศราชภาคเหนือเสียใหม่ นอกจากนี้มีการกำหนดให้มีเส้นเขตแดนที่แน่นอนระหว่างดินแดนล้านนาหรือประเทศราชภาคเหนือของสยามกับรัฐไทใหญ่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ

ทำให้ชาวไทใหญ่กลายเป็นคนในบังคับอังกฤษที่มีอภิสิทธิ์ในดินแดนล้านนา และกลายเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่พี่น้องร่วมสายพันธุ์ดังในอดีต

แม้สภาพการณ์ทางการเมืองจะปรับเปลี่ยนไปและมีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทใหญ่กับชาวล้านนาไม่ใกล้ชิดกันดังก่อน แต่ในระดับราษฎรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชายแดนที่ติดต่อกัน มีการอพยพเคลื่อนย้ายไปมา มีการแต่งงานข้ามเส้นพรมแดน มีการค้าขาย และมีการร่วมงานบุญระหว่างชาวไทใหญ่และชาวล้านนาอยู่เสมอ กระทั่งเมื่อชาวไทใหญ่เดือดร้อนจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง บางกลุ่มถูกกดขี่ข่มเหง บางกลุ่มมีปัญหาเศรษฐกิจอดอยากและหมดทางหากินก็จะเดินทางเข้ามาในเมืองต่างๆ ในภาคเหนือ แรกๆก็จะมาจำนวนน้อยมาอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องหรือคนรู้จัก เมื่อคุ้นเคยกับสถานที่ก็จะเดินทางออกไปทำงานในเมืองเพื่อหารายได้ส่งกลับไปให้ครอบครัว ระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ชาวไทใหญ่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นพ่อค้าคาราวานหรือพ่อเลี้ยงป่าไม้ที่มั่งคั่งมารับจ้างทำงานอะไรก็ได้ที่จะได้เงินเลี้ยงชีพ เมื่อชาวไทใหญ่อพยพเข้ามามากขึ้นเรื่อยๆก็จะรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนทั้งในหมู่บ้านและในเมือง ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันทำให้เกิดการกระทบกระทั่งและขัดแย้งระหว่างชาวไทใหญ่และคนล้านนาหรือคนไทยในภาคเหนือ คนไทยในภาคเหนือจำนวนหนึ่งเกิดความหวาดระแวงว่าชาวไทใหญ่จะเข้ามาแย่งงานทำ เพราะแรงงานไทใหญ่รับค่าแรงที่ถูกมาก อาจจะเข้ามาจับปล้นและทำร้ายนายจ้าง ในขณะที่เดียวกันชาวไทใหญ่จำนวนหนึ่งถูกข่มเหงรังแกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถูกนายจ้างไทยหลอกหลวงหรือฉ้อฉล หรือถึงขั้นทำร้ายร่างกาย ความขัดแย้งดังกล่าวอาจจะลุกลามไปเป็นปัญหาใหญ่หากไม่ได้รับการแก้ไข ชาวไทใหญ่ที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆสามารถรวมพลังที่จะเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานและป้องกันตนเองจากการถูกกดขี่ข่มเหง จะเห็นได้จากองค์กรไทใหญ่หลายแห่งที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันเพื่อรักษาวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่และช่วยป้องกันชาวไทใหญ่จากการถูกกดขี่ข่มเหงและสิทธิอื่นต่างๆ หน่วยงานของรัฐและเอกชนในภาคเหนือควรที่จะได้รับทราบประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทใหญ่กับชาวล้านนา เพื่อจะได้รู้จักและมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อชาวไทใหญ่ ได้เห็นที่มาของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทใหญ่กับคนไทยและสามารถที่จะกำหนดนโยบายหรือแนวทางที่จะแก้ไขเพื่อที่จะสร้างสังคมที่สงบและสมานฉันท์

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. ศึกษาประวัติความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างชาวไทใหญ่กับชาวล้านนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๒. ศึกษาลักษณะและปัญหาของชุมชนแรงงานชาวไทยใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ ความสัมพันธ์กับชุมชนพื้นเมือง และแนวโน้มการขยายตัวในอนาคต

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านประชากร เป็นกลุ่มแรงงานต่างด้าว เชื้อชาติไทใหญ่ สัญชาติพม่า ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานชั่วคราวในประเทศไทย (แรงงานต่างด้าวขึ้นทะเบียน) เฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้นำชุมชนไทใหญ่ และชุมชนพื้นเมือง

๒ ขอบเขตพื้นที่การวิจัย ศึกษาเฉพาะแรงงานต่างด้าว เชื้อชาติไทใหญ่ สัญชาติพม่า ที่เข้ามาทำงานหรือพักอาศัยในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตั้งแนวคำถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก

๑.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ทราบประวัติความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่กับชาวล้านนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและทัศนคติที่ดีต่อชาวไทยใหญ่

๒. เข้าใจลักษณะและปัญหาของชุมชนแรงงานชาวไทยใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ ความสัมพันธ์กับชุมชนพื้นเมือง และแนวโน้มในการขยายตัว

๓. แสวงหาวิถีทางที่จะทำให้แรงงานไทใหญ่เป็นองค์ประกอบหนึ่งในระบบเศรษฐกิจและสังคมของเชียงใหม่อย่างมีประสิทธิภาพและอยู่ร่วมในสังคมไทยอย่างสมานฉันท์

๔. นำเสนอแนวทางที่จะป้องกันความขัดแย้งทางสังคม และสร้างความสมานฉันท์ระหว่างชุมชนแรงงานไทใหญ่กับคนเมืองและป้องกันความขัดแย้งอันอาจเกิดขึ้นเมื่อชุมชนไทใหญ่ขยายตัวในอนาคต

๑.๕ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชาวไทยใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์กับไทยวนล้านนามายาวนานในประวัติศาสตร์ ดำเนินการก่อตั้งพญาเมืองสร้างเมืองเชียงตุงซึ่งเป็นรัฐไทใหญ่ทางตะวันตกของแม่น้ำสาละวินและยังทรงส่งพระโอรสไปปกครองเมืองนาย ทำให้เกิดสายสัมพันธ์ทางเครือญาติที่ใกล้ชิด สร้างสิทธิธรรมในการอัญเชิญพระเมกุฎซึ่งเป็นเจ้าฟ้าเมืองนายมาปกครองล้านนาก่อนที่จะพม่ายึดครอง* อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยใหญ่และชาวล้านนานั้นไม่ได้จำกัดอยู่

* คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์. ดำเนินการพื้นเมืองเชียงใหม่ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๕), ๘๐.

เฉพาะความสัมพันธ์ทางการเมืองทั้งการเป็นพันธมิตรหรือความขัดแย้งแย่งชิงอำนาจเท่านั้น แต่มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับประชาชนมาโดยตลอด โดยทั้งสองฝ่ายมีการติดต่อค้าขายและไปมาหาสู่กัน เอกสารอังกฤษกล่าวถึงขบวนพ่อค้าเงี้ยวที่นำสินค้าจากรัฐไทใหญ่มาขายตามเมืองต่างๆของล้านนาเป็นประจำทุกปี พ่อค้าไทใหญ่หรือที่มักเรียกกันว่าพ่อค้าเงี้ยวนำสินค้าพื้นเมืองของตนบรรทุกวัวต่างจำนวนนับร้อยๆตัวมาแลกเปลี่ยนกับหมากที่เชียงใหม่ ในจำนวนพ่อค้าชาวต่างชาติที่เข้ามาสู่ล้านนา พ่อค้าเงี้ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการค้าข้ามชายแดนและการกระจายสินค้าท้องถิ่นของล้านนา เช่น นำเอาฝ้ายจากลำปางมาขายที่เชียงใหม่ นำฝ้ายและพลูกลงไปขายที่ระแหงหรือตากเพื่อแลกกับกะปิ สินค้าไทใหญ่ที่เป็นที่นิยมของชาวล้านนา ได้แก่ ฝิ่น ขี้ผึ้ง ใบชา กระเทียม พริก มีด ครั่ง น้ำมันงา และผ้า ในสมัยที่อังกฤษยึดครองพม่าและมีบริษัทป่าไม้อังกฤษเข้ามาทำป่าไม้ในภาคเหนือของไทยยิ่งทำให้มีจำนวนชาวไทใหญ่เข้ามาทำงานเป็นแรงงานป่าไม้หรือเป็นผู้รับช่วงทำป่าไม้ให้กับบริษัทอังกฤษ ชาวไทใหญ่ที่สร้างฐานะมั่งคั่งขึ้นได้สร้างวัดวาอารามตามแบบศิลปะไทใหญ่ที่สวยงามในหลายๆจังหวัด

นอกจากการเดินทางมาค้าขายและทำงานในป่าไม้แล้ว ชาวไทใหญ่มีการอพยพมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ชายแดนซึ่งในสมัยก่อนไม่ได้มีการกำหนดเขตแดนชัดเจน การอพยพโยกย้ายถิ่นของชาวไทใหญ่เข้าสู่ภาคเหนือของประเทศไทยดำเนินมากว่าร้อยปี ทั้งที่เกิดจากการอพยพโดยสมัครใจหรือเกิดจากการถูกกวาดต้อนมาในสมัยที่ญี่ปุ่นบ้านเมืองของเจ้าเจ็ดตน ที่เรียกว่า“เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ทำให้เกิดมีชุมชนหมู่บ้านชาวไทใหญ่จำนวนมากในภาคเหนือของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับรัฐไทใหญ่^๑ พื้นที่ที่มีชาวไทใหญ่ตั้งชุมชนอยู่มากได้แก่ อำเภอต่างๆที่อยู่ในพื้นที่ใกล้ชายแดนพม่าของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทใหญ่และยังธำรงรักษาวัฒนธรรมไทใหญ่เอาไว้ได้ดี ชาวไทใหญ่ที่อพยพมาเป็นจำนวนน้อยมักจะเข้าอยู่อาศัยในชุมชนหมู่บ้านของคนเมือง ในหลายอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่มีชาวไทใหญ่จำนวนมากได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานปะปนกับคนไทยพื้นเมืองอย่างสงบและกลมกลืนกับคนเมืองโดยไม่มีปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรง เช่น ที่บ้านนาหวาย ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีชาวไทใหญ่อพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านกับคนเมืองโดยประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง ในการอยู่ร่วมชุมชนกับคนเมืองชาวไทใหญ่ส่วนใหญ่ยังรักษาวัฒนธรรมเครื่องแต่งกาย

^๑ รัตนาพร เศรษฐกุล. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและวัฒนธรรมแอ่งเชียงใหม่-ลำพูน (เชียงใหม่ : ซิลค์เวอร์ม, ๒๕๕๒), ๒๕๗.

^๒ ดูรายละเอียดใน เรณู อรรถาเมศร์. ประวัติศาสตร์ชุมชนไทใหญ่ท้องถิ่นภาคเหนือลุ่มน้ำแม่สาว แม่กก และแม่ท่า (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๖).

^๓ อธิวโรภิกขุ. วัดก้ำก้อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน (กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๓๕), ๑๒.

ของสตรีและพิธีกรรมของตนเอาไว้ มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมหรือธรรมเนียมปฏิบัติบางประการ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมใหม่ ในขณะที่เดียวกันก็รับเอาภาษาคำเมืองและภาษาไทยมาใช้มากขึ้นเรื่อยๆ ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทใหญ่กับคนเมืองในหมู่บ้านชนบทดำเนินไปได้ดี เพราะคนไทใหญ่พอใจในสภาพความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของตน^๑

ในขณะที่การอพยพเข้ามาของชาวไทใหญ่ในพื้นที่ชนบทส่วนใหญ่เป็นไปอย่างสงบและสามารถอยู่ร่วมกับคนเมืองได้อย่างสันติ ชาวไทใหญ่ที่อพยพเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่กลับมีปัญหาและสร้างความขัดแย้ง มีการศึกษาที่แสดงว่าแรงงานชาวไทใหญ่ที่เข้ามาทั้งโดยถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ เช่น ถูกหลอกลวงโดยนายหน้า ที่นำเข้ามา ถูกบังคับเก็บเงินค่าจัดหางาน ถูกตำรวจรีดไถ ถูกกดขี่แรงงาน ถูกบังคับให้ทำงานหนัก ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ต้องได้รับการดูแลแก้ไขเนื่องจากแรงงานไทใหญ่ในปัจจุบันเป็นแรงงานที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจของไทย

ชาวไทใหญ่พยายามที่จะดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของตนและพยายามแสดงให้เห็นว่าชาวไทใหญ่เป็นผู้ที่รักความสงบและหนีร้อนมาพึ่งเย็น มีการจัดงานประเพณีต่างๆ เพื่อเป็นรักษาวัฒนธรรมไทใหญ่ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับชาวไทใหญ่ที่อยู่กระจัดกระจายทั่วไปในเมืองใหญ่ มีองค์กรเอกชนที่มีบทบาทในการช่วยเหลือชาวไทใหญ่ที่ประสบปัญหาต่างๆ แต่ดูเหมือนว่ากิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ยังไม่พอเพียงที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทใหญ่ส่วนใหญ่ดีขึ้น ชาวไทใหญ่ยังถูกรีดครอนสิทธิขั้นพื้นฐานในการได้รับการดูแลสุขภาพและการศึกษาเล่าเรียนของบุตรที่เกิดในประเทศไทย ปัญหาความยากจน การถูกกดขี่ข่มเหงจากนายจ้างและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และความเจริญทางวัตถุในเมืองใหญ่ทำให้ชาวไทใหญ่วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม มีการเสพและค้ายาเสพติด มีการฉกชิงวิ่งราวหรือโจรกรรมทรัพย์สิน จนคนไทยเริ่มเห็นชาวไทใหญ่เป็นอาชญากรที่น่ากลัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากเหตุการณ์ที่แรงงานไทใหญ่สองคนถูกกล่าวหาว่าฆ่าข่มขืนนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่เมื่อต้นปี ๒๕๕๒ ทำให้เกิดการต่อต้านแรงงานไทใหญ่ในหมู่บ้าน เกิดความหวาดระแวงชาวไทใหญ่ และตำรวจได้ถือเอาเหตุการณ์นี้เป็นสาเหตุในการมุ่งกวาดล้างแรงงานไทใหญ่ทั้งที่มีใบอนุญาตการทำงานและไม่มีใบอนุญาตสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวไทใหญ่ที่ไม่ได้มีส่วนรู้เห็นในอาชญากรรมครั้งนั้นแต่อย่างใด^๒ นอกจากนี้ปัญหาทางสังคมแล้ว คนไทยบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๕๐ เห็นว่าชาวไทใหญ่เข้ามาแย่งงานทำเพราะเป็นแรงงานราคาถูกที่นายจ้างนิยม

^๑ เฟื่องฟ้า ลัษมณี. การปรับปรนวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ กรณีศึกษาหมู่บ้านนาหวาย ตำบลเมืองนะ อำเภอ

เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. (เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๕), ๑๕.

^๒ ประชาไทย. สืบค้นข้อมูล ๘ สิงหาคม ๒๕๕๒ จาก <http://www.prachatai.com>.

จ้างมากกว่าแรงงานคนไทยซึ่งค่าจ้างสูงกว่าและนายจ้างต้องมีความรับผิดชอบมากกว่าตามกฎหมายแรงงาน ในบางพื้นที่ที่มีชุมชนไทใหญ่อยู่ถาวรจนกลายเป็นคนไทยแล้วก็ยังมีความรู้สึกต่อต้านชาวไทใหญ่ที่เพิ่งอพยพเข้ามาหางานว่าเป็นผู้ที่มาแย่งงานในท้องถิ่นของตนเอง

สำหรับการย้ายถิ่นของชาวไทใหญ่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ นั้นมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นของชาวไทใหญ่ 2 ประการ^๑ คือ ปัจจัยผลักดันหรือปัจจัยที่เป็นตัวผลักดันให้ย้ายถิ่นจากรัฐฐานอันเป็นถิ่นฐานเดิมได้แก่ การขาดแคลนที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน รายได้น้อยไม่พอกับการดำรงชีพ การบีบคั้นทางสังคมและการเมือง ประการที่สองปัจจัยดึงดูดหรือปัจจัยที่ทำให้ชาวไทใหญ่ตัดสินใจเข้ามาเมืองเชียงใหม่ ได้แก่ เมืองเชียงใหม่มีแหล่งงานมาก ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงอาศัยอยู่ที่นี้ ความคล้ายคลึงกันทางภาษาและวัฒนธรรมทำให้ง่ายต่อการปรับตัว ชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีบัตรประจำตัวประชาชนไทย ซึ่งประกอบอาชีพมั่นคง รายได้แน่นอน มีที่ดินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง กลุ่มนี้จะอยู่กระจายตามที่ต่างๆ ทั่วเมืองเชียงใหม่ และกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มไม่มีบัตรประชาชนไทยจะประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ และไม่แน่นอน มักอาศัยอยู่กับนายจ้างหรือสถานที่ที่นายจ้างจัดให้

การสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่ที่ใช้แรงงานต่างด้าว^๒ พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก ว่าแรงงานต่างด้าวมิคุณค่าสมบัติการเป็นลูกจ้างที่ดี โดยคุณสมบัติที่ดีมากคือ ด้านการทำงานเต็มเวลา รองมาคือ ด้านความอดทนและความขยันขันแข็ง ด้านการทำงานเต็มประสิทธิภาพ ด้านความเคารพนายจ้าง การทำงานตามคำสั่ง ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความจงรักภักดี ด้านการรักษาประโยชน์นายจ้าง และด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับการอยู่ร่วมกันกับชุมชนใกล้เคียง พบว่าปัญหาและอุปสรรคด้านนี้ส่วนใหญ่มีน้อย แต่คนไทยส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติหรือแรงงานต่างด้าวในด้านลบจากสื่อต่างๆ จนเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจว่าแรงงานข้ามชาติเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมในประเทศไทย แรงงานต่างด้าวจึงมีความระมัดระวังตัวเองมากขึ้น เพื่อไม่ให้มีปัญหาเกี่ยวกับคนไทย ดังนั้นการทะเลาะเบาะแว้งกับคนไทยในชุมชนใกล้เคียงที่อยู่อาศัยพบน้อย รวมทั้งการทะเลาะเบาะแว้งกับคนต่างด้าวของสถานประกอบการอื่นในชุมชนใกล้เคียงที่อยู่อาศัยจะไม่พบหรือไม่มี จึงไม่พบว่าคนในชุมชนใกล้เคียงมีความหวาดระแวงและแสดงท่าทีไม่พอใจที่มีแรงงานต่างด้าวเข้าไปอาศัยอยู่ใกล้ๆ

^๑ ปณิธิ อมาตยกุล. การย้ายถิ่นของชาวไทใหญ่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ (เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗), ๘-๑๐.

^๒ คุรยละเอียดใน ธรรมนูญนันท วงศ์มูลทิกร. การใช้แรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่ (เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

๑.๖ กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาถึงภูมิหลังความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างชาวล้านนา กับชาวไทยใหญ่ตั้งแต่อดีตที่เคยมีการติดต่อค้าขายสินค้าโดยคาราวานวัวต่างของพ่อค้าเงี้ยวและการเข้ามาเป็นแรงงานป่าไม้ในภาคเหนือของประเทศไทย ที่ทำให้มีการอพยพข้ามชายแดนกันอยู่เสมอ การอพยพเคลื่อนย้ายของผู้คนนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่มีมาตั้งแต่อดีตที่บ้านเมืองยังไม่ได้มีเส้นเขตแดนแน่นอน และชาวไทยใหญ่ยังเป็นกลุ่มชนที่เคยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนไทยในภาคเหนือมาตั้งแต่อดีต เมื่อระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบทุนนิยมและประเทศไทยพัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในภาคอุตสาหกรรมและบริการทำให้มีความต้องการแรงงานมากขึ้น ในขณะที่ชาวไทยใหญ่ในประเทศสภาพพม่าประสบปัญหาการเมืองและเศรษฐกิจจึงอพยพเข้ามารับจ้างทำงานในประเทศไทย จำนวนแรงงานที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มีการก่อตั้งชุมชนชาวไทยใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่หลายแห่ง การแข่งขันการค้าแรงงานและปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการกระทบกระทั่งระหว่างแรงงานไทยใหญ่กับคนไทยโดยทั่วไป ปัญหานี้หากไม่ได้การแก้ไขและสร้างความเข้าใจอันดีในสังคมแล้วอาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงยิ่งขึ้น

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรการวิจัยนี้ เป็นกลุ่มแรงงานต่างด้าว เชื้อชาติไทใหญ่ สัญชาติพม่า ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานชั่วคราวในประเทศไทย (แรงงานต่างด้าวขึ้นทะเบียน) เฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลาย เช่น วิธีการสุ่มแบบเจาะจงพื้นที่ที่ชาวไทยใหญ่ เช่น สถานที่ทำงาน สถานที่พักอาศัย สถานศึกษา การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาเช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันสงกรานต์ ปอยส่างลองของวัดไทใหญ่ วันคริสตมาส การเข้าโบสถ์วันอาทิตย์ของชาวไทยใหญ่คริสเตียน การสุ่มไม่เจาะจง เช่น การพบปะในสถานที่ต่าง ๆ การสุ่มแบบเจาะจงบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มผู้นำชุมชนไทใหญ่ และชุมชนพื้นเมือง

ขอบเขตพื้นที่การวิจัย ศึกษาเฉพาะแรงงานต่างด้าว เชื้อชาติไทใหญ่ สัญชาติพม่า ที่เข้ามาทำงานหรือพักอาศัยในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีการกำหนดแนวคำถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. สํารวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย หนังสือพิมพ์และสื่อต่างๆ และเอกสารของทางราชการ เพื่อศึกษาประวัติความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่าง ชาวไทใหญ่และชาวล้านนาตั้งแต่อดีต

๒. สํารวจภาคสนาม โดยใช้การตั้งแนวคำถามเป็นการสัมภาษณ์แรงงานไทใหญ่ และ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องกับแรงงานไทใหญ่ทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้นำกลุ่มแรงงานไทใหญ่ ถึงการอพยพเข้ามาทำงานในเชียงใหม่ ปัญหาของชุมชนแรงงานไทใหญ่ และแนวโน้มการขยายตัว ในอนาคตของชุมชนไทใหญ่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

๓. สํารวจและสังเกตการณ์กิจกรรมของชาวไทใหญ่ในโอกาสต่างๆ เช่น การบวชปอยส่งลง การเข้าพรรษา การออกพรรษา และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของชาวคริสเตียนไทใหญ่

๔. การแสวงหาคูณภาพเครื่องมือทางด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

การวิจัยนี้ดำเนินการโดยยึดหลักการยินยอมเปิดเผยข้อมูล ผู้วิจัยแนะนำตนเอง ชี้แจง วัตถุประสงค์ในการวิจัยแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล หากไม่พร้อม สามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลได้